

POSTAVENÍ PRESBYTERŮ V ČCE

34. synod na svém 3. zasedání (r. 2017) přijal následující usnesení č. 37: „*Synod pověřuje synodní radu, aby na některé z dalších zasedání synodu připravila podnět k rozhovoru na téma Postavení presbyterů v ČCE.*“

Synodní rada s vědomím předsednictva synodu předkládá 1. zasedání 35. synodu následující materiál – podnět k rozhovoru, který připravil poradního odbor synodní rady pro práci s laiky (dále POL).

Při přípravě tohoto dokumentu POL vycházel z Církevního zřízení a řádů ČCE a z relevantních materiálů synodu od roku 2002. Konzultoval jej se strategickou komisí.

Předkládaný materiál zkouší popsat současný stav, zdůraznit důležité momenty především ve vztahu k budoucnosti, a dát podněty k zamyšlení a rozhovoru.

Českobratrská církev evangelická je presbyterní církví, nikoli kněžskou. Církev se z lidské stránky buduje zdola a její budoucnost stojí na aktivních členech farních sborů. Nejsou jimi jen presbyteri, jejich funkce je ale podstatná již od novozákonních dob (1Tm 5,17-19; Tt 1,5 aj.). Roste zvláště v době, kdy lze očekávat dalekosáhlé změny ve farních sborech (mj. jejich slučování a s tím související redukci kazatelských míst). Podívejme se na roli presbytera v několika vztazích a souvislostech.

1. Presbyter a sbor (farní, seniorátní, povšechný)

Presbyter (starší) je členem farního sboru, v němž vykonává svou funkci. Ačkoli CZ a řády stanoví pro volbu staršího podmínky spíše formálního rázu (CZ §7, odst. 3), ze souvislostí a dobré praxe plyne, že presbyter má být členům svého sboru známý a osvědčený, má být důvěryhodný. Žije ve sboru a se sborem. Předpokladem pro kandidaturu je také osobní zbožnost a zájem o církev, která zahrnuje též sousední sbory seniorátu i sbor povšechný.

Zásadní otázky církve musí synod předložit staršovstvům (CZ §28, odst. 5). Funkce presbytera je podmínkou pro volbu do vyšších správních i jiných funkcí a v tomto smyslu je klíčová pro správu celé církve. Staršovstva vydávají osobní doporučení pro zařazení kandidáta do seznamu bohoslovců, pro přijetí do vikariátu aj., a tím rozhodujícím způsobem určují personální stav církve.

Presbyter má pastýřskou odpovědnost za prostředí ve sboru, za vztahy mezi členy sboru i za jejich vztahy s okolím. Po celé funkční období je důležité, aby presbyter komunikoval (s kazatelem či kazatelkou, ostatními presbytery, členy i nečleny církve), zachovával mlčenlivost o věcech důvěrně sdělených, dbal na vlastní vzdělávání a osobní duchovní život. Presbyteri se také aktivně podílejí na bohoslužbách (čtením, modlitbou, spoluúčastí na vysluhování aj.).

2. Presbyter a staršovstvo

Staršovstvo jako kolektivní orgán nese odpovědnost za život sboru v plném rozsahu (CZ §23 a ŘSC čl. 24), tedy v první řadě za život duchovní. K funkci presbytera patří aktivní účast na životě sboru a na jednáních staršovstva. Každý presbyter nese odpovědnost za práci staršovstva, za atmosféru při schůzích, otevřenost a přímost v rozhovoru, za úroveň jednání odpovídající církevním řádům. Žádoucí je, aby se staršovstvo dohodlo na rozdělení úkolů podle obdarování jednotlivých starších a podle potřeby sboru, a aby každý presbyter měl určenou specifickou oblast své odpovědnosti.

Při volbě staršovstva je třeba dbát na zastoupení presbyterů ze společenství, která se scházejí mimo sídlo sboru (bývalých sborů, kazatelských stanic apod.).

3. Presbyter a kazatel

Vztah mezi presbyterem (staršovstvem) a kazatelem (kazateli) je klíčový. Předpokladem dobrého vztahu je vzájemný respekt. Presbyter i kazatel mají společnou odpovědnost a společný zájem na zvěstování evangelia ve svém sboru a prostřednictvím svého sboru navenek.

Jen výjimečně jsou chvíle, kdy jsou presbyter a kazatel dvěma stranami při jednání – když jde o volbu kazatele, jeho povolací listinu, dohodu o bydlení. Není dobré, pokud se tento vztah (staršovstvo versus kazatel) přenáší do dalších oblastí nebo se dokonce stává modelem veškerého jednání staršovstva. Staršovstvo není správní rada, která úkoluje svého zaměstnance (kazatele). Kazatel není ředitel firmy („svého sboru“), který ji vede. Riziko, že vztah mezi kazatelem a staršovstvem (presbyterem) nebude bratrský a partnerský, se zvyšuje spolu s přechodem na samofinancování, kdy na sboru (staršovstvu) leží stále více odpovědnost za kazatelský plat. Nejen před volbou, nýbrž i v průběhu funkčního období kazatele je třeba vyjasňovat si vzájemná očekávání, přijímat se navzájem (kazatel – presbyter, staršovstvo, sbor) s konkrétními obdarováními, možnostmi i omezeními a nacházet shodu v tom, co je posláním sboru na tomto místě a v tomto čase.

4. Presbyter a kurátor

Role kurátora není pevně dána. Dle osobního obdarování kurátora, jeho pracovních a rodinných možností a podmínek ve sboru se utváří její konkrétní podoba. Odpovědnost kurátora jakožto statutárního zástupce sboru je výrazně vyšší než řadového presbytera. Mimořádné je i jeho postavení vůči kazateli, jemuž je partnerem a spolupracovníkem. Kurátor si zaslouží být ostatními presbytery respektován a podporován.

Je otázkou, zda volba kurátora takřikajíc bez přípravy při první schůzi nově zvoleného staršovstva odpovídá významu této funkce.

5. Presbyter a veřejnost

Presbyter je vedle oficiálních představitelů sboru další tváří, která reprezentuje sbor navenek. Přináší do sboru také podněty zvenčí (kde se pohybuje přece jen více než kazatel). Žádoucí je přitom sociální citlivost, ohled na slabé a ohrožené, vnímavost pro současné palčivé společenské otázky.

Další podněty k rozhovoru:

Jak by mělo probíhat vyhledávání vhodných kandidátů na úřad staršího a příprava na tuto funkci?

Jak by mělo probíhat další vzdělávání a péče o presbytery ze strany seniorátu a synodní rady?

Je třeba měnit současné řády? Měl by se změnit slib presbytera? Měla by být nově vymezena role kurátora? Způsob, jakým je volen kurátor?

Je třeba vytvořit (nová) pravidla pro složení staršovstva ve sborech s rozvětvenou strukturou (více kazatelských stanic apod.)?

Návrh usnesení

Synodní rada předkládá synodu následující návrh usnesení:

Synod ukládá synodní radě, aby po zpracování příp. připomínek z diskuse na synodu rozeslala materiál Postavení presbyterů v ČCE sborům jako podnět k rozhovoru. Synod ukládá staršovstvům sborů, aby o výsledcích rozhovorů podala nejdéle do konce února r. 2020 zprávu příslušnému seniorátnímu výboru.